

Djerve mål for helsa

INNLEGG

Arne Nilsen

Tidlegare statsråd for Ap

Med den samhandlingsreforma regjeringa no har lagt fram er det opna for ei ny helsereform med djerve mål. Opplegget skal sikra eit berekraftig, heilskapleg og samanhangande tenestetilbod med god kvalitet. Aukande vekt skal leggjast på helsefremjande arbeid og attføring, og den kommunale helse- og omsorgstenesta skal styrkjast.

Dermed vil kommunane frå neste år få ei større helsepolitisk ansvar. Dei får eit støtte medansvar for å førebyggja sjukdom og helseplager. Det overordna målet er å få til eit nærare samarbeid mellom helsetiltaka på ulike nivå.

Med eit aukanda ansvar på kommunane må dei også sikrast nok ressursar til å ta seg av denne nye oppgåva. Difor skal fem milliardar kroner overførast til dette, mellom anna for å kunna skipa lokale medisinske sentra.

Eitt av dei aktuelle spørsmåla så langt har vore om ei så omfattande reform kan løysast godt nok med så mange små kommunar som me har her i landet. Framfor kommunesamanslåing har løysinga landa på eit breitt regionalt samarbeid mellom aktuelle kommunar. Eit vellukka resultat vil vera nært knytt til eit godt samarbeid over kommunegrensene.

Det er eit positivt utgangspunkt at Helsedepartementet og kommunane sin interesseorganisasjon KS har gått saman om ein intensjonsavtale om å samarbeida om gjennomføringa av samhandlingsreforma. Stikkord som samarbeid og samhandling er avgjerande føresetnader for kor vellukka reforma vil bli.

I så måte er det ei viktig fråsegn når KS meiner framlegget legg til rette for å gje innbyggjarane eit endå betre helsetilbod. Det høyrer med i dette biletet at arbeidet med ei betre eldreomsorg skal først vidare med aukande styrke i samsvar med eldreplanen til regjeringa.

Skal dette lukkast må den økonomiske sida for den nye helsereforma sikrast gode nok økonomiske rammer. Difor er det eit viktig signal når regjeringa varslar aukande vekst i helsebudsjetta til kommunane.

Eit viktig poeng er at den nye helsereforma ikkje skal koma i staden for lokalsjuehus, men er eit nytt tiltak i ein meir målretta og førebyggjande helsepolitikk.

Slik får kommunane våre eit vidare arbeidsfelt. Det kan stimulera til aukande interesse for å delta aktivt i utviklinga av den lokal-

Løsning eller katastrofe?

INNLEGG

Terje Østigård

Forsker ved Universitetet i Uppsala

I en tid med klimaendringer forårsaket av økt CO₂-utslipp i atmosfæren er konsekvens av stadig mer bruk av fossilt brennstoff - kull, olje og gass - er det to hovedstrategier for å redusere klimautslipp: redusere bruken av fossilt brennstoff og bruk av alternative og fornybare energikilder.

Reduksjon av det totale energiforbruket globalt sett er vanskelig av flere grunner. Levestandarden i rike land er avhenging av et høyt energiforbruk. Når fattige land har velstandsutvikling nødvendigvis det også mer energiforbruk. Til sist, med økt befolkningsutvikling vil det også bli større behov for mer energi.

Hvis man skal redusere bruken av fossilt brennstoff samtidig som man skal imøtekomme behovet for mer energi, er alternativet å bruke andre energikilder. Etter atomkraftverkulykken i Japan er kjernekraft igjen sett på som en lite ideell energikilde for fremtiden. Vind, sol og vannkraft er ren energi, men kan kun dekke en liten del av verdens energibehov. Biobrensel har derfor blitt fremsatt som en mulig løsning på energikrisen.

Biobrensel er (ikke fossilt) organisk materiale som blir omdannet til energi. Det er ulike former for biobrensel, og man kan for eksempel bruke alger eller husdyrmøkk i småskala form i Norge til å lage drivstoff. Det vanligste og dominerende globalt sett er å bruke jordbruksland til å dyrke sukker eller tresorten Jatropha som så blir omdannet til energi. Men er dette en løsning, og i så fall for hvem? Eller er det en katastrofe?

Det meste av den eksisterende og planlagte produksjon av biobrensel skjer ikke i Vesten hvor bruken og behovet for energi er størst, men i Afrika, Asia og Latin- og Sør Amerika. Og denne produksjonen er i stor grad finansiert av EU og USA. Selv om biobrensel er fornybar energi, så betyr ikke det at det er bærekraftig energi, med Afrika som eksempel.

CO₂-utslipp. Ordene «bio» og «fornybar» blir ofte sett på som identiske og forvekslet med «bærekraftig». En nyere studie fra Kenya viste at produksjons- og konsumpsjonsprosessen ved å omdanne

ALTERNATIVT: Foreløpig er ikke biodrivstoff det store...

FOTO: NIKITA SOLENOV

Hvis det ikke gir reduserte klimautslipp, hvorfor er Vesten så interessert i biobrensel?

jatropha-trær til fornybar energi faktisk medførte 2,5-6 ganger mer utslipp av drivhusgasser enn bruk av fossilt brennstoff avhenging av hvordan jorden tidligere var brukt før jatropha var plantet. Andre studier viser at det ikke er noen reduksjon i utslipp av drivhusgasser.

Afrika har i dag cirka en milliard mennesker, og befolkningen forventes å fordobles. På et kontinent hvor store deler av befolkningen lever på et subsistensminimum hvor en av hovedutfordringene er å skaffe nok mat, er løsningen da å bruke mer og mer jordbruksareal som kan brukes til å dyrke mat til

å produsere energi som i hovedsak blir eksportert til Vesten?

Et annen og kanskje større problem er at det fins ikke jordbruksland i Afrika som er tilgjengelig for produksjon av biobrensel i seg selv. Utenlandske prosjekter kjøper opp og leaser land fra bønder som ofte ikke vet konsekvensene av de avtalene de inngår. I praksis mister de eiendommene sine og får sjelden full kompensasjon, en prosess som kalles landgrabbing og som kan ses på som en ny form for kolonialisme. Fra å være selvstendige bønder blir de ofte arbeidere på store plantaser under kummerlige forhold som har blitt beskrevet som en ny form for slaveri.

Det økologiske fotavtrykket med hensyn til bruk av vann for produksjon av biobrensel er 40-70 ganger høyere enn ved fossilt brennstoff. For å produsere en liter biobrensel trengs det 2500-3000 liter vann. Det er den samme mengden vann som trengs for å produsere nok mat til en person en dag. Eller med andre ord og satt på spissen: den samme bruken av vann muliggjør enten at en person i Vesten kan bruke en liter biobrensel og kjøre to mil eller at en person i Afrika har nok mat en dag.

Befolkningen i verden er antatt å nå ni milliarder mennesker i 2050. Globalt sett bruker jordbruken i dag cirka 7000 km³ med vann for å produsere nok mat. Med befolkningsveksten er det nødvendig å bruke cirka 12.000km³ med vann for å produsere nok mat til verdens befolkning. Med riktig bruk av vann- og landressurser er dette mulig.

Men estimerer for hvor mye vann som trengs for å dekke behovet for å produsere biobrensel i fremtiden er også opp mot 12.000km³, altså det samme som trengs for å produsere nok mat til verdens befolkning. Denne kabalten går ikke opp.

Er biobrensel en løsning eller katastrofe? Hvis det ikke gir reduserte klimautslipp, hvorfor er Vesten så interessert i biobrensel? Et svar kan være at Vesten blir mindre avhengig av fossilt brennstoff, det vil si de statene som produserer fossilt brennstoff, som for eksempel Libya og Irak. Men det har en høy pris, som i stor grad betales av de som forurenser minst, som for eksempel mennesker og land i Afrika.

Statsministeren

Piddien

Vil ha kondomautomater på ungdomsskolen. – Det e'kje kødd engang!

